# GRAIUL ROMÂNESC

Organ al societăţii GRAIUL ROMÂNESC
Redacţia şi Administraţia
Strada Cortului 8, Bucureşti.

Iese lunar sub supravegherea unui Comitet
Abonamentul anual lei 50
in străinătate îndoit

ANUL I No. 12 DECEMBRIE 1927

## CUPRINSUL:



**PREŢUL 5 LEI**

TIPARUL „CARTEA ROMÂNEASCĂ“, BUCUREŞTI

29.290

# CITITORI ŞI ABONAŢI!

Subscrieţi pentru un pod peste Dunăre la cincizeci de ani de viaţă românească ai Dobrogei!

Indemnaţi la subscriere pe cunoscuţi!

Să se arate într'o mare faptă eroismul şi jertfa pornirii populare, care de obiceiu se cheltuesc necunoscute.

1928 să fie anul Podului peste Dunăre, ridicat din voinţa şi din banul milioanelor de Români.

GRAIUL ROMÂNESC

N. B. Incepând cu numărul viitor, se vor publica numele subscriitorilor şi sumele subscrise, care se trimet Administraţiei revistei, cu menţiunea corespunzătoare.

Societatea «Graiul Românesc» deschide subscrierea cu 50.000 lei.

# GRAIUL ROMÂNESC

ORGAN AL SOCIETĂȚII GRAIUL ROMANESC

IESE LUNAR PENTRU CERCETAREA PROBLEMEI ROMÂNILOR
DIN AFARĂ DE HOTARE ȘI A ROMÂNILOR MINORITARI

ANUL I 1927

TIPARUL „CARTEA ROMÂNEASCĂ", BUCUREȘTI

29290.

TIRAJ 3.000 EXEMPLARE

---

# GRAIUL ROMÂNESC

ORGAN AL SOCIETĂȚII GRAIUL ROMÂNESC

ANUL I No. 12 DECEMVRIE 1927

## UN POD PESTE DUNĂRE LA CINCIZECI DE ANI DE VIAȚĂ ROMÂNEASCĂ AI DOBROGEI

Dobrogea e pentru noi pământul dindărătul Mării, coasta la care vom trăi odată ca oameni de apă. Peste șanțul adânc al Dunărei, care ne desparte, trebue să întindem cât mai multe legături. Până astăzi o asemenea legătură se poate zice că n'avem. Cel mai mare dar și cea mai trainică amintire a acestor zile de sărbătorire a cincizeci de ani de viață românească în Dobrogea, ar fi întinderea adevăratului pod, pod nu numai de cale ferată, ci în acelaș timp de drumeți și de căruțe, între cele două maluri. Dacă ne trebue o pildă din afară, iat'o pe aceea a Serbiei, care a și început lucrările podului dela Belgrad la Panciova. In 1930 el va fi gata, legând abia atunci deplin Banatul sârb de Iugoslavia. Legătura noastră cu Dobrogea și Cadrilaterul așteaptă încă.

Sarcina înfăptuirii ei cade mai puțin asupra Statului și mai mult asupra inițiativei populare. Intreprinderea trebue să stârnească și să organizeze interesul întregii țări. Așa numai Dobrogea se va ridica la orizont într'adevăr drept ceeace e. Fiecare va porni s'o cucerească pentru sine și o va descoperi în tot rostul ei înalt, întinsă în așteptare la marginea Mării, cu prag de spume și cort de stele. O simplă hotărîre de guvern, cu prevederi bugetare distribuite pe cât mai mulți ani și smulse cu durere economiei generale, n'ar putea să ajungă nici pe departe acest scop, mai cu seamă social. Trebue pornit cu acest cuvânt, al subscripției publice, ca o lozincă, dela un hotar la altul. Țara să asculte, mirată, chemarea către noui idealuri. La capătul acestei propagande s'ar deschide drumurile Mării, cu noua pătură de populație a României, marinărească. Un far alb s'ar aprinde acolo, mai mult decât pentru corăbii, pentru suflet.

Podul urmează să fie clădit între Oltenița și Turtucaia. Deoparte, de lângă gura Argeșului, care aduce aici amintirea Domnilor întemeetori porniți numaidecât pe văi către Dunăre și Mare în hainele lor de aur medievale, iar de cealaltă, în scobitura unde s'au scurs ostașii din fortărețele capului de pod stricate de tun și împresurate de dușman, ca să se uite cu desnădejde la luciul peste care nu era niciun mijloc de trecere, el ar fi un îndoit simbol și ar înoda și două capete de istorie. El ar avea îndărăt Bucureștiul, cu toată viața lui puternică, economică și culturală, ar fi podul peste Dunăre al Bucureștiului și puntea Bucureștiului către Mare. Ar trăi din acest rost, fără pereche în România de azi. Pus la Silistra, sau în alt punct, el ar avea mereu acelaș Bărăgan în spate, care dă și înstrăinarea podului de peste Borcea. Bu-

cureştiul îşi vrea podul lui, cât mai apropiat de cartierele cu fabrici sau de străzile cu teatre şi universităţi. Pe acest pod, mărfurile trebue să treacă în rând cu produsele minţii, sub prapurele lor cu luceferi. Olteniţa-Turtucaia!

Acest pod, prin drumurile care s'ar lega de el, o cale ferată însoţită de şosea, într'o linie cât mai dreaptă la 15—20 kilometri de graniţă, prin Deliorman până la Bazargic şi Balcic, ar înviora o întreagă regiune, lăsată până acum mai de grabă în părăsire. O populaţie muncitoare, în mare parte de Turci şi de Bulgari, dar din ce în ce mai împestriţată de colonişti din ţară şi din Macedonia, ar saluta ca o mântuire trimesul pe şine de fier al civilizaţiei, care ar apropia deodată, dinspre Apus Dunărea cu schelele ei şi din spre Răsărit Marea tainică, visul popoarelor. Cadrilaterul ar înceta să mai fie un loc de plângeri şi o întrebare îngrijitoare. Pragul lui doar ne îmbie, numai la şaptezeci de kilometri de vatra însăş a vieţii româneşti! De obiceiu el ne apare, depărtat şi de neajuns, pentrucă nu-l putem vedea decât pe drumul de ocol, singurul mai uşor de bătut, al Cernavodei, Megidiei şi Bazargicului. Să tăiem scurt această iluzie. Podul dela Turtucaia ar pune Dobrogea şi Cadrilaterul acolo unde şi sunt, geografic tot pe atât pe cât politic: la porţile Bucureştiului.

Convins de aceste adevăruri şi lucrând mai mult decât oricând pentru cele mai scumpe scopuri ale lui, „Graiul Românesc" îndrăsneşte să înceapă subscripţia pentru podul Dobrogei, la împlinirea a cincizeci de ani de viaţă românească a ei. El se aşează în capul listei cu suma de 50.000 de lei şi nu se îndoeşte că mii şi mii de oameni de inimă îi vor urma pilda. Toate subscrierile se vor anunţa, drept orice adeverinţă de primire a banilor, într'o pagină anumită a revistei. Sumele strânse vor fi depozitate cu titlu special la o bancă.

Podul dobrogean al Bucureştiului, dintre Olteniţa şi Turtucaia, a început să ia fiinţă! Toţi prietenii noştri şi prietenii Dunărei şi ai Mării, să pue mâna. Anevoioasă şi lungă e munca, dar frumoasă răsplata. La începuturile istoriei noastre, ca un simbol constructiv, Apollodor din Damasc, arhitectul întâiului pod pe care a trecut Roma la noi, stă în sculpturile de piatră ale Columnei, alături de Traian. Să reluăm firul şi să împlinim din nou simbolul. Să dăm îndărăt ceeace am căpătat. Drumurile Sudului ne aşteaptă. Puneţi fiecare piatra şi traversa de fier şi fărâma de vis, la podul care e menit să le deschidă.

Olteniţa — Turtucaia!

*„Graiul Românesc"*

# ROMÂNII VIDINENI LA GENEVA

La 20 Iunie 1927 a intrat la Secretariatul minorităţilor de pe lângă Societatea Naţiunilor, o petiţie a studenţilor vidineni la Universitatea din Bucureşti, «Dacia Aureliană», în legătură cu starea populaţiei române din valea Timocului bulgar. Textul acelei petiţii l-am publicat şi noi, cu diferite notiţe, în numărul 6 al revistei.

Potrivit procedurii obişnuite, petiţia a fost adusă la cunoştinţa guvernului bulgar, ca să-şi facă observaţiile. Aceasta la 22 Iunie; la 15 August reprezentantul Bulgariei pe lângă Societatea Naţiunilor dădea răspunsul. Iată-l:

## OBSERVAŢIILE GUVERNULUI BULGAR

Cu toate că petiţia «Daciei Aureliane» porneşte dintr'un izvor din afară de Bulgaria şi nu înfăţişează nici de cum punctul de vedere al minorităţii române din Bulgaria, Guvernul bulgar, însufleţit de dorinţa să contribue cât îi stă în puteri la limpezirea şi dreapta deslegare a tuturor chestiunilor privind drepturile minorităţilor, crede folositor să prezinte următoarele observaţii:

1) Afirmarea zisei petiţii că populaţia română a regiunii Timocului bulgar ar alcătui o massă compactă de 100.000 de inşi e inexactă şi tendenţioasă. După recensământul populaţiei Regatului, dela 31 Decembrie 1920 [1]), numărul total al persoanelor de origine română din Bulgaria e de 57.312 din cari 28.128 bărbaţi şi 29.184 femei, repartizaţi precum urmează în diferitele departamente:

| Departamentul | Populaţia | Populaţia de origine română | | |
|---|---|---|---|---|
| | | Bărbaţi | Femei | Total |
| 1. Burgas . . . . | 428.128 | 74 | 37 | 111 |
| 2. Varna . . . . | 203.137 | 70 | 70 | 149 |
| 3. Vidin . . . | 247.980 | 18.067 | 19.093 | 37.160 |
| 4. Vraţa . . . . | 345.985 | 2.843 | 2.784 | 5.627 |
| 5. Kustendil . . | 228.646 | 5 | 10 | 15 |
| 6. Mastanli . . . | 112.774 | 2 | — | 2 |
| 7. Paşmakli . . . | 63.916 | 2 | — | 2 |
| 8 Petrici . . . . | 156.458 | 24 | 21 | 45 |
| 9. Plovdiv . . . | 488.181 | 49 | 21 | 70 |
| 10. Plevna . . . . | 395.499 | 5.957 | 6.194 | 12.151 |
| 11. Rusciuc . . . | 303.859 | 114 | 117 | 231 |
| 12. Sofia . . . . | 531.204 | 95 | 116 | 211 |
| 13. Starazagora . . | 549.805 | 49 | 33 | 82 |
| 14. Târnova . . . | 468.959 | 705 | 637 | 1.342 |
| 15. Şumla . . . . | 322.440 | 63 | 51 | 114 |
| | 4.846.971 | 28.128 | 29.184 | 57.312 |

Urmează din statisticile oficiale de mai sus că persoanele de origine română din departamentul Vidinului, inclusiv regiunea Timocului bulgar, sunt în număr de 37.160. Această populaţie de origine română e amestecată într'un chip inextricabil cu populaţia bulgară.

2. Toate minorităţile din Bulgaria, fără deosebire, s'au bucurat totdeauna de drepturile cele mai întinse. S'ar putea afirma în chipul cel mai categoric, fără teamă de desminţire, că principiul drepturilor minorităţilor a fost primit pe faţă de Statul bulgar modern încă dela înfiinţare şi că acest principiu a şi pătruns adânc în obiceiurile populaţiei bulgare. Statutul Exarhatului bulgar, elaborat în 1871, şi Constituţia Regatului votată în 1879, cuprind dispoziţii care sunt de natură a garanta egalitatea absolută a tuturor cetăţenilor bulgari, fără deosebire de rasă, de limbă şi de religie. Acelaş principiu al egalităţii e consfinţit de legea electorală, de legea asupra funcţiilor publice şi de toate

[1]) Rezultatele definitive ale recensământului dela 31 Decem. 1926 nu sunt încă ştiute.

celelalte legi speciale. De aceea Delegaţia bulgară a putut să declare la încheerea Tratatului de pace dela Neuilly: ...

«Delegaţia bulgară nu ridică nici-o obiecţie împotriva principiului unei «ocrotiri a minorităţilor în Statele balcanice. Dimpotrivă, ea aderează cu graba «cea mai sinceră. Ea are încredere în garanţiile de ordin internaţional prin «care Principalele Puteri aliate şi asociate au în vedere să asigure realizarea «scopului înalt pe care şi l-au propus»... (să se vadă «Observaţiile prezentate de delegaţia bulgară asupra proiectului de tratat de pace cu Bulgaria, 1919»).

3. Populaţia de origine română din Timocul bulgar se bucură de libertatea absolută a cultului şi limbii. Folosindu-se de acest drept, ea a şi ales 18 preoţi de origine română, cari slujesc liber în limba română. Doi din aceşti preoţi, desemnaţi anume în acest scop de zisa populaţie, iau parte regulat la Consiliul Eclesiastic din Vidin, pe picior de egalitate absolută cu preoţii bulgari. In ce priveşte învăţământul, a fost stabilit că populaţia de origine română din Timocul bulgar a preferat, din motive de utilitate practică, să se folosească de şcolile bulgare din regiune. In orice caz, nici-o cerere pentru deschiderea de şcoli româneşti în această regiune n'a ajuns până la cunoştinţa guvernului bulgar. Astfel că astăzi nu sunt decât două şcoli române în Bulgaria, una la Sofia şi alta la Gorna Giumaia.

4. Guvernul bulgar ar fi foarte fericit să primească o anchetă a Societăţii Naţiunilor asupra stării minorităţii române din Bulgaria, cu singura condiţie, totuş, ca această anchetă să fie întinsă deopotrivă asupra soartei minorităţii bulgare din România.

5. Guvernul bulgar declară de pe acum că primeşte recomandările pe care Comisia de anchetă le va crede potrivite de formulat pentru garantarea drepturilor minorităţilor, cu condiţia, bine înţeles, ca aceleaşi recomandări să fie primite deopotrivă de guvernul român pentru minorităţile bulgare din România.

Să ni se îngădue câteva observaţii la aceste «Observaţii». Guvernul bulgar a urmărit să arate, în mai puţin de trei pagini de text, că Românii nu alcătuesc nici pe departe o minoritate atât de însemnată în Bulgaria, cât afirma petiţia; că ei se bucură de toate drepturile minoritare, afară de unele pe care cu totul de bunăvoe nu înţeg să le folosească; şi că el e gata să primească o anchetă şi să aplice recomandările pe care aceasta le-ar da, atunci când guvernul român s'ar învoi la o acţiune asemenea în ce priveşte minoritatea bulgară din România. Nu se putea să cuprindă mai mult cu mai scurte braţe! Credem, în tot cazul, pentru buna părere pe care suntem datori s'o avem despre serviciile unui minister de externe, că aceste «Observaţii» trebuiau să descopere dispreţul guvernului bulgar faţă de o atât de ştearsă problemă, chiar prin redactare. Anevoe putea fi găsită alta mai descusută în argumentare şi mai lipsită de tact în expresie. Guvernul bulgar se poate zice că şi în această lature a izbutit atât de deplin încât şi-a depăşit propriile intenţii.

*La 1.* Ca să răstoarne afirmarea petiţiei în ce priveşte numărul Românilor din Bulgaria, guvernul bulgar citează, simplu, statistica oficială a Statului. Metoda i se pare aşa de firească, încât o foloseşte statornic şi la alte puncte, despre alte chestiuni. E tot atât de comod pe cât e de puţin convingător şi de corect. Dacă s'ar putea rezolva o controversă pe tot rotundul pământului, pe această cale a «prostelei» adversarului, procedeul bulgar ar trebui numaidecât patentat. Citatele se fac de obiceiu, în lumea care le cunoaşte rostul, ca un sprijin de izvor străin pentru părerea proprie. Citatul e o mărturie. Puternică mărturie, aceea pe care ţi-o aduci însuţi, pentrucă n'ai găsit pe nimeni altul să ţi-o dea!

Din statistica bulgară lipsesc două categorii de cifre: una, a greşelilor recensământului; ea a fost stabilită cu ajutorul satelor româneşti unde nu se găseşte niciun Bulgar, pe când statistica numără sute; şi nu e vorba de un sat, două de acest fel, ci de câteva zeci. A doua categorie de cifre trebuia să cuprindă pe Aromâni. Dacă «Observaţiile» ar încerca să lase a se înţelege că pentru ele aceştia ieşiau din cadru, să ni se de voe să luăm o dovadă dela punctul 3, că sau nu-i aşa sau redactorul a mânuit stângaciu un material pe care nu-l cunoştea. In Bulgaria sunt două şcoli româneşti, la Sofia şi la Gorna Giumaia. Nu în oraşe, ci în judeţele întregi unde aceste două oraşe se găsesc, statistica nu poate însă număra decât în întâiul 211 Români iar în celălalt 45, adică mai puţini, deavalma, de orice vârstă, cum îi încape recensământul, decât au elevi cele două şcoli. Cum se lămureşte minunea? Şcolile acelea nu funcţionează pentru «Românii» statisticii oficiale bulgare, ci pentru Aromâni. «Observaţiile» îi trec sub tăcere, dar folosesc în acelaş timp şcolile lor ca argument. Cine vrea să dovedească prea mult!...

In numărul 6 al revistei, care a publicat petiţia «Daciei Aureliane», am pus această notă la cifra de Români arătată ca fiind în judeţul Vidinului («In Timocul bulgar trăim o masă compactă de peste 100.000 de Români — statisticile oficiale bulgare dau circa 96.000 — formând 36 de comune româneşti, fără nici un Bulgar într'ânsele»): «Numărul e prea mare. Românii bulgari sunt mai numeroşi, dar atunci trebue socotiţi şi cei din lungul Dunărei şi Macedonenii. Memoriul aici nu poate pune numai problema Românilor vidineni ci a tuturor celor din Bulgaria. Tot ce se spune despre unii, li se potriveşte, cu foarte mici deosebiri, tuturor».

Folosind scăparea de condeiu a unor tineri, guvernul bulgar trece la ofensivă şi nimereşte alături, când zice: «Această populaţie de origină română (37.160) e amestecată într'un chip inextricabil cu populaţia bulgară». Adevărul e că populaţia de origină română nu numai că nu e «inextricabil» amestecată cu populaţia bulgară, dar nu e nici măcar «amestecată». Satele româneşti din judeţul Vidinului sunt grup compact, şi, în fiecare în parte, Bulgarii sunt inexistenţi. Puţinii aşezaţi de guvernul bulgar, ca funcţionari, mai ales învăţători, au învăţat întâiu, ca să poată trăi acolo, limba localnicilor, care e cea românească.

Să luăm ca pildă, câteva sate din «Lista localităţilor din Regatul Bulgar dela liberare (1879) până în 1910», tipărită la Sofia de Imprimeria Statului, în 1921.

Bregova, mândrul sat de pe malul Timocului, avea în 1880, 2726 locuitori, din cari Bulgarii erau 58 şi Românii ar fi fost să fie 2629; în 1887, 3171 locuitori, cu Bulgari numai 43; în 1892, 3354, cu Bulgari 77; în 1900, 4046, cu 87 Bulgari, 1 Turc, 15 Evrei, 24 ţigani, 12 alţii şi 3907 Români; în 1905, 4575, cu 251 Bulgari, 8 Turci, 29 Evrei, 64 Ţigani, 23 alţii şi 4200 Români. Sporul subit de Bulgari, aproape de 300°/₀ în cinci ani, e simptomatic. El nu e real, cum nu e nici cifra din 1900. Bulgarii repetăm, sunt inexistenţi în Bregova, afară de o familie, două în sat, şi de micul post de graniţă.

Astfel încă din 1905, se fura comunităţii româneşti bregovene cel puţin 200 de membri. Dovada, cel puţin parţială, o face numărătoarea din 1910: 4836 locuitori, din cari 193 Bulgari, 4583 Români, 2 Turci, 1 Grec, 37 Evrei şi 9 Ţigani. In cei cinci ani de răstimp a fost o fugă de Bulgari şi de Ţigani, care ar fi trebuit să fi intrat în analele satului, prea liniştit ca să nu înregistreze un asemenea gol. E vorba în realitate numai de fluctuaţii în aplicarea criteriului limbii materne! Şi aceasta într'un sat de baştină şi compact românesc. Ce trebue să se petreacă în altele, în judeţele unde Românii locuesc într'adevăr laolaltă cu Bulgarii.

Vârf, satul românesc dela gura Timocului, avea în 1880, 1323 locuitori, din cari 6 Bulgari şi 2 Evrei, iar restul 1315, Români; în 1887, 1543, toţi Români, ceilalţi au pierit; în 1892, 1716, la fel, toţi Români; în 1900, 1974, din cari 7 Bulgari şi 1967 Români. După 1900, începe politica «inextricabilului amestec». Pe neaşteptate, Bulgarii se înmulţesc, puiesc! în 1905, la o populaţie de 2127, Bulgarii sunt 90, alţii 10 şi Românii 2027; în 1910 Românii rămân 1864, la o populaţie în creştere, de 2194; Bulgarii s'au făcut însă 328! Sistemul nu e prea complicat. El a fost aplicat tot mai îndrăsneţ. Iar azi, la Geneva, Bulgarii se auto-citează.

*La 2.* «Toate minorităţile din Bulgaria, fără deosebire, s'au bucurat totdeauna de drepturile cele mai întinse». Aşa începe, oficial şi absurd, guvernul bulgar. Nu i se cerea, lucru foarte greu de făcut, să dea dovadă că totdeauna a fost drept cu minorităţile lui. Ce-au păţit Turcii din Deliorman a ajuns de pomină. A fost o politică, numai decât după 1879, de desfiinţare pe toate căile. Dar Grecii, ceva mai târziu! Prevederile legale, mucezite în articole de-atâtea ori frumos traduse după legislaţii apusene, nu înseamnă nimic. E vorba de cum sunt ele aplicate. Şi, în speţă, cum sunt ele aplicate Românilor.

Am publicat deseori extrase din ziare bulgăreşti, de unde se vede că orice cerere de şcoli româneşti, pentru Români, e privită ca un act de trădare, că orice reviste sau cărţi româneşti încearcă să treacă Dunărea spre regiunile temute sunt confiscate sau întoarse îndărăt, că autorităţile locale se laudă că nu vor să dea ascultare bieţilor ţărani români dacă nu ştiu altă limbă decât a lor. Membrii unor societăţi patriotice, subvenţionate şi bine văzute de guvernul bulgar, au purtări teroriste faţă de intelectualii români din Vidin. Am văzut revocări din funcţie de Români bulgari, fără altă vină decât că sunt Români. La cerere se pot arăta numere de înregistrare şi nume, care vor deocamdată să rămână neştiute, tocmai pentrucă principiul drepturilor minorităţilor a fost primit pe faţă de statul bulgar modern încă dela înfiinţare şi că acest principiu a şi pătruns adânc în obiceiurile populaţiei bulgare! Declaraţiile acestea sunt de zile mari şi pentru străinătate. Oamenii, cari trăesc în toate zilele vieţii lor cu Bulgarii, ştiu că-i mai cuminte să se dea la fund.

*La 3.* Despre afirmarea că nicio cerere de deschidere de şcoli româneşti în judeţul Vidinului n'a ajuns până acum la cunoştinţa guvernului bulgar, preferăm să nu intrăm în amănunte. Cererile de acest fel au fost nenumărate.

Cea din urmă e din timpul alegerilor din urmă pentru Sobranie. Memoriul semnat de fruntaşi din aproape toate satele româneşti vidinene, a fost confiscat de autorităţile locale, în ziua când el trebuia să fie dus la Sofia şi înaintat Guvernului, iar oamenii făcuţi scăpaţi peste Dunăre. I-am cunoscut, cunoaştem până în amănunt «crima» lor, care era exercitarea unui drept elementar şi în forme perfect legale. Afirmările în vânt se pare că nu costă nici la Sofia nimic, aşa cum nu costă, recunoaştem, nici în alte reşedinţe de Stăpâniri răsăritene. Despre confiscarea cererii celei mai noui au scris şi gazete bulgăreşti, pe care le-am citat. Faptul a existat. Atunci ? Atunci se vede şi în ce fel Românii, „din motive din utilitate practică", preferă să se folosească de şcoalele bulgare. Iară nu ne înţelegem nici în ce priveşte înţelesul cuvintelor. Cum: „preferă" ? Li se lasă parcă alegerea ? I-a întrebat cineva ? Iar când tinerii culţi din regiune, aflaţi la studii tocmai acolo unde ele se pot face în limba maternă, ridică glasul şi cer, guvernul bulgar nu vrea să-i recunoască şi face declaraţii teoretice de iubire de oameni, Europei !

Incheerea rândurilor dela acest punct: „Astfel că astăzi nu sunt decât două şcoli române în Bulgaria, una la Sofia şi alta la Gorna Giumaia", e aproape hazlie. Lasă că şcolile nu sunt minoritare, ci înfiinţate şi întreţinute de Statul Român ; dar să fi lipsit, în Sud, la multe zeci de kilometri de Dunăre, motivele de „utilitate practică" de care erau convinşi Românii bulgari compacţi şi în contact imediat cu massa daco-română dela Nordul fluviului? Poate că e bine să amintim aici cuvântul fostului ministru din cabinetul Stambulischi, Omarşevschi, care le răspundea Românilor veniţi să-i ceară şcoli în aceleaşi ţinuturi: „De ce sunteţi aşa de aproape de Dunăre"?

*La 4* şi 5. Aducerea în discuţie a minorităţii bulgare din România, e o lipsă de tact, pe care vor judeca-o şi respinge-o cei în drept. Ea apare cu atât mai fenomenală cu cât guvernul bulgar abia s'a învoit să facă aceste «Observaţii», deşi nu recunoştea corporaţia care le-a stârnit. Şi deodată, glasul lui trece dincolo şi loveşte România !

*Ion Ordeanu*

## INSEMNARI

### CÂŢI ROMÂNI SUNT IN BANATUL SÂRBESC ? (O SCRISOARE)

Primim următoarea scrisoare, însoţită de textul, pe care îl reproducem şi ne simţim datori, faţă de cititori şi de corespondentul binevoitor, să-l glosăm cum se va vedeà.

*Bucureşti, 17 Decembrie, Strada Română, 56*

*Stimate Domnule,*

Am crezut nimerit, la cetirea notiţei despre: Numărul Românilor din Bănat, să vă trimit acest mic articolaş, cu rugămintea de a-l publica în viitorul număr al *Graiului.* Găsesc că e drept să se audă părerea unui sârb, pe jumătate originar din Pancevo, despre chestiunea aceasta.

Contând pe imparțialitatea omului de știință ce sunteți, vă mulțumesc și vă trimit salutările mele distinse.

*D. Svilokossitch*
Fost Agent Diplomatic al Serbiei

*„Audiatur et altera pars“*

In „Graiul Românesc“ numărul pe Octombrie, vorbindu-se de populațiunea etnică a Banatului sârbesc, se afirma că în această parte a Banatului ar fi 120.000 de români.

In interesul raporturilor de bună prietenie dintre cele două țări vecine cari au, de sigur, altceva mai bun de făcut de cât să se certe pe numărătoarea de suflete din Banat ar fi bine, socot, să se curme odată cu acest soi de licitări și supra-licitări.

Ar fi fost de dorit să stabilim odată pentru totdeauna numărul românilor sau sârbilor din cele două regate. Dar este oare cu putință? Dat fiind că recensămintele în cele două țări dela Dunăre, ținând seama de obiceiuri, lipsă de oameni competenți și mai ales nesimpatia cu care sunt întâmpinate de populație, — nu pot fi, nici pe departe — exacte.

Dovada am avut-o, astă vară, cu recensământul populațiunei în Regatul României. Ca să nu vorbim de cât de populațiunea Capitalei, nu s'a ajuns la nici un rezultat sigur. Părerile sunt tot împărțite; unii cred că Bucureștii numără un milion de locuitori, alții oscilează între 500.000 și 700.000.

Cu privire la populația etnică a Banatului, părerile sunt și mai împărțite. Nici un autor, ante sau post-belic, fie român, fie sârb, fie ungur, *sau chiar bulgar*, nu e de acord unul cu altul.

Atunci, ne întrebăm: Ce este de făcut?

Neputând cădea de acord, și neavând mijloace sigure de control, n'ar fi mai bine să lăsăm deoparte aceste chestiuni inutile, căci nu slujesc la nimic, cari învrăjbesc mai de grabă spiritele? La ce să ne dezbinăm pe chestiuni zadarnice de numărătoare, mai ales când vrăjmași comuni ne pândesc?

Iată un exemplu tipic cum se face istoria, dar mai ales etnografia:

In anul 1915, când în plin război pentru liberarea fraților români sau sârbi, de sub jugul urmașilor lui Atila și Arpad, s'a simțit nevoia de a se da publicităței, și de sârbi și de români, la cât mai multe publicații, stabilind drepturile etnice ale unora sau altora la eventuala deschidere a succesiunei monarhiei austro-ungare, care se vedea că e pe sfârșite, — un publicist român, d-l Ion Iosif Schiopul, a dat la lumină o interesantă broșură sub titlul emoționant de *O țară care moare,* în care dădea, după ultimele statistici sigure, numărul locuitorilor din întreg Ardealul, — cuprinzând aici și Banatul, — pe naționalități.

In ce privește *Banatul* compus din trei comitate D-sa spune că:

| | | |
|---|---|---|
| In Comitatul Caraș-Severin, erau | 316.082 | români |
| „ „ Timiș | 169.030 | „ |
| „ „ Torontal | 86.937 | „ |
| deci un total de suflete românești, de | 593.049 | |
| față de sârbi . . . . . . . . | 283 929 | |
| și de alte naționalități, (germani, unguri, etc. | 705.758 | |

Cu alte cuvinte la o populație totală de 1.581.836 [1]) locuitori ai Banatului, noi românii și sârbii, în număr de 845.978 suflete, deci, ceva mai mult de jumătate din tot, în virtutea dreptului cuceritorilor, am împărțit Banatul, luând românii trei cincimi, iar sârbii cu ungurii două. Și tot se mai găsesc nemulțumiți!

Ținând seamă de statistica bisericească, publicată de revista «Graiul Românesc» în numărul din Octombrie, ar reieși că în două din cinci părți, luate de sârbi, ar fi o populațiune de 120.000 de români, iar restul până la 593.049 s'ar găsi răspândit pe supra-

[1]) Sunt mici greșeli de cifre, pe care, neavând la îndemână scrierea d-lui Schiopul, a trebuit să le lăsăm cum le dă scrisoarea.

fața celor trei cincimi față de o populațiune românească (după Schiopul) de 455.890 locuitori. Este de crezut așa ceva?

Statisticile bisericești nu probează nimic, știut fiindcă în multe sate, dată fiind religia comună greco-orientală, la sârbi ca și la români, nu sunt două biserici ortodoxe ci una singură și că, deci, toți enoriașii ortodoxi sunt trecuți în registrul comun.

In Banat, unde încă de pe vremea Ungurilor, a fost introdus oficiul de stare civilă, mai probante ar fi registrele de stare civilă. Mă îndoesc însă că în acele registre, fie dincoace, fie dincolo de granița care desparte cele două Banaturi, se trec locuitorii după origină etnică.

Dar articolul din *Graiul*, mai vorbește și de chestiunea numelui în Banat. In adevăr nici acest lucru nu trebue ținut în seamă. Pentru mine unul, este român, sau sârb, sau german, sau ungur, acela care se crede și o afirmă că e român, sârb, german, sau ungur. Cu ce drept venim noi să desnaționalizăm pe unii sau pe alții, după cum se numesc ei Popovici, Iancovici, Roșu, Pârvu, sau mai știu eu cum? Aceasta n'are nici o importanță.

Cum ar putea revendica, bunăoară, sârbii ca al lor pe distinsul advocat Popovici din Timișoara? că e fiul fostului preot Luca Popovici din Pancevo,— originar însă din Bacica unde nu există picior de român, [1]) și că e frate cu eminentul nostru confrate și deputat în Scupcina din Belgrad, ales, dacă nu mă înșel, în Bosnia, d-l Popovici, Prim redactor la ziarul „Vreme" din Belgrad? Ce are aface? Vrea să fie român, fie sănătos!

Dar ce român ar putea să spună în fața D-lui Dimitrie Roșu, fost Consilier de Stat în Serbia, azi pensionar, orginar din județul Craina (Valea Timocului) — că nu e sârb, când el este convins că este?

Și așa mai departe.

Să lăsăm deci discuțiunile oțioase, care folosesc altora, și să ne vedem de treabă.

*D. Svilokossitch*

Inceputul, de zicală juridică latină, al observațiilor de mai sus, poate rătăci. „Cealaltă parte", care trebue auzită, nu sunt Sârbii, ci noi. Sârbii au vorbit în statistica lor, nouă atâta de nedreaptă. Atunci „partea cealaltă" s'a ivit și și-a adus argumentele. Intâmpinarea făcută aici nu le înlătură. Ea încearcă în schimb să răstoarne chiar datele problemei. Ceeace nu se poate.

Fixarea numerică precisă a Românilor din Banatul iugoslav, nu e din parte-ne un semn de dușmănie. Ea are un înțeles științific și altul practic. Dacă nu era așa, recensământul oficial al Statului vecin nu se ostenea s'o realizeze. El a realizat-o cu greșeli. Am adus dovezi. Sârbii, dacă iubesc adevărul, trebue să ne fie recunoscători. Faptul că recensământul nostru de astă primăvară, slab gândit și făcut, a dat greș, din care pricină nici nu i s'au publicat rezultatele, sau că publicații românești mai vechi au mânuit alte date, nu alcătuesc o datorie de neamestec.

Urmările practice ale cunoașterii procentului de Români din Banatul iugoslav, acum, mai ales, după încheierea convenției școlare, le vede oricine. Acel procent va arăta cât poate și cât trebue să cuprindă organizarea didactică, peste putințele mult mai restrânse ale începutului. Despre foloasele din punct de vedere politic și electoral nici nu mai e nevoe să amintim. Altceva vor fi în stare și altfel vor putea vorbi reprezentanții unei minorități de o sută douăzeci de mii de oameni decât de șeaptezeci de mii.

Firește că înțelegem să fie numărați între Români aceia cari sunt de origine și se recunosc în acelaș timp ca atari. Cei ce s'au sârbizat și nu mai au legături de limbă, cultură și interese cu obștea din care s'au lăsat desprinși, pot să fie socotiți, fără nici un

[1]) Statistica populației din Regatul sârb din 1921, arată în Bacica și Barania 1722 de Români, cifră care trebue luată, potrivit experienței de până acum și orice ar zice oameni bine intenționați ca d-l Svilocosici, cel puțin dublu. Am fi, până la un punct, chiar în înțelesul celor scrise de d-l Svilocosici: („nici un picior de român"): statistica arată 1772 de indivizi, 1772×2=3444 de picioare de Români, oficial recunoscute!

protest, dincolo. Cum am cere să se procedeze cu Sârbii românizaţi cari trebue trecuţi dincoaçe.

Din toate aceste pricini, şi din altele uşor de dedus, discuţia nu ni se pare de fel oţioasă. Iar, cât despre teama că ea ar putea folosi altora, n'avem nici o grije. E vorba de noi şi de ale noastre, de o prietenie şi bunăvecinătate, care trebue să se întemeeze pe adevăr şi dreptate. Dacă vor mai rămâne şi atunci duşmani comuni, ei vor zgudui zadarnic la această temelie.

## FOLKLORUL ROMÂN LA SOCIETATEA NAŢIUNILOR

N'a fost un „foae verde" de haiducie oltenească, apărut deodată într'o sală cu diplomaţi de la Geneva. Sau a fost numai pentru cine l-ar fi putut înţelege. Pentru ceilalţi au fost nişte hârtii, care au cerut alcătuirea unui nou dosar. Zecile de mii de ţărani dela Dunăre, cari priveau din umbră pe domnii aplecaţi peste ele, au rămas nevăzuţi. Apoi o părere de neluare în seamă a fost scrisă de un condeiu cu peniţă de aur şi ţăranii au pierit, ca şi cum niciodată n'ar fi avut fiinţă. S'au întors acasă, la pluguri, ca să lucreze şi mai departe la folklorul lor.

E vorba de întâia cerere făcută de nişte Români din altă ţară, pentru drepturi minoritare. Din vre-o lipsă de procedură ea a fost pusă la acte. Istoria ne-a deprins cu recunoaşterile târzii. Am ştiut, în trecut, să revenim până când într'un turn din cer a bătut şi ceasul nostru. Vom reveni şi acum.

Românii aceştia sunt Oltenii din judeţul Vidinului. Sunt acolo numai vre-o cincizeci de mii. Dar pământul lor e pământ binecuvântat. In el mai creşte, puternică, floarea, pierită din alte locuri, a folklorului. Nicăeri lăutarii nu cântă mai frumoase cântece bătrâneşti sau cântece de iubire. Poezia populară mai pleacă în zori cu năvoadele la Dunăre, cu carul la pădure, sau cu coasa în fâneţe.

Dragostea de limbă nu poate fi pusă la îndoială, când ea caută tiparele de artă. In viaţa de toate zilele, însă această dragoste se chiamă dor de şcoală românească.

Această şcoală, Românii vidineni au avut-o. Kanitz povesteşte de copiii din Bregova, de pe la 1870, cum învăţau cântece româneşti în tinda bisericii, dela un învăţător venit din Serbia. Kanitz a fost marele călător, iubit mai ales de Bulgari şi Sârbi, Bregova e un sat românesc de pe malul bulgar al Timocului, azi de 6000 de locuitori curat Români, copiii de-acum aproape şaizeci de ani vorbeau în limba noastră, iar învăţătorul venea dela Românii vecini din Serbia.

Şcoli mici de sat, cu dascăli ai întâmplării şi cu un material didactic ale cărui urme nu le-am descoperit, dar fără îndoială că m'ar fi dus la noi, dincoace, au mai funcţionat până pe la 1907, când Statul bulgar a hotărât să le închidă şi să le înlocuiască cu şcoli de Stat. In acelaş an au pierit casele de învăţătură românească vidinene, aşa cum a fost silită, cu toată lupta, să facă la fel şcoala noastră din Turtucaia, veche atunci de o sută treizeci de ani. Aceasta a trebuit să aştepte până în 1913! Şcolile de odinioară ale Românilor vidineni aşteaptă încă. Intâia ridicare de glas n'a găsit ascultare.

Guvernul bulgar a răspuns, cererii făcute de studenţi la Universitatea din Bucureşti veniţi din regiune, că Românii din judeţul Vidinului n'au cerut niciodată şcoală românească şi că ar fi inextricabil amestecaţi cu populaţia bulgară. Se vede rostul celei de-a doua afirmări. Românii trăiesc, de sub fosta cetate a Vidinului până în Timoc, în vreo treizeci şi cinci de sate, fără Bulgari între oamenii lor şi fără sate bulgăreşti între ele. Scoală românească au cerut mereu. Au cerut şi acum dela Societatea Naţiunilor. Au să mai ceară. Până când guvernul bulgar, cel tare de ureche, după ce vor auzi toate continentele şi i-o vor striga ele în faţă, va afla şi el.

Pentru întâia oară însă, Români din afară de hotare au apărut într'un loc şi cu cereri, pe care înalţii judecători se deprinseseră să le audă dela alţii în sarcina noastră. Ii mai aşteptăm din încă cel puţin trei ţări.

E caracteristic numai atât, că întâia cerere s'a ridicat dintr'un colţ de folklor foarte vioiu. Glasul de demult, al basmului şi al poeziei populare, a vorbit, ca de foarte departe şi din întuneric, din depărtarea şi din noaptea veacurilor. Bulgarii l-au tăgăduit, iar jude-

cătorii dela Geneva nu l-au înţeles. Cu atât mai mişcaţi suntem noi, auzindu-l cum bate drumurile străinătăţii, cu caii cu potcoave de argint sau cu lelea cu o floare în coşiţă. L-ascultăm întorcându-se. Il urmărim intrând la iernatic în sate.

Să ne întâlnim iar la primăvară!

## STUDENŢII ROMÂNI PENTRU ROMÂNII DIN BULGARIA

La congresul studenţimii române dela Oradea Mare s'a auzit şi un glas pentru Românii din Bulgaria.

De curând, Societatea studenţilor români din Bulgaria la Universitatea din Bucureşti, a înaintat o petiţie Societăţii Naţiunilor cerând şcoală în limba română şi drepturi minoritare pentru Românii din Bulgaria. Cititorii noştri o cunosc.

Pe de altă parte, cu prilejul ridicării unui număr de Aromâni din Durostor împotriva Bulgarilor români cari, credeau ei, omorîseră pe unul de-ai lor, în Bulgaria s'au organizat diferite proteste. Intre ele n'a lipsit nici unul al studenţilor bulgari dela Sofia. Ca răspuns şi ca un Memento, congresul dela Oradea-Mare a primit în unanimitate următoarea *Moţiune:*

«Studenţimea română întrunită în Congres general la Oradea Mare, în zilele de 4, 5, 6 Decemvrie 1927, luând cunoştinţă de situaţia gravă în care se află fraţii noştri din Timocul bulgăresc, prigoniţi de autorităţile bulgare cu scopul să-i facă să renunţe la revendicarea drepturilor lor fireşti, de a învăţa carte în limba maternă, protestează cu putere împotriva acestor procedeuri care nu-şi mai pot găsi îndreptăţirea în zilele de azi.

«Roagă binevoitor forul internaţional dela Geneva să intervie grabnic şi energic pe lângă guvernul bulgar ca acesta să acorde şcoli româneşti Românilor din Timoc, făcând astfel să dispară o neînţelegere menită să întreţie animozităţi păgubitoare bunelor legături dintre România şi Bulgaria.

«In ceeace priveşte atitudinea tineretului studios bulgar, care s'a dedat la manifestaţii de stradă ostile României, atragem colegiala noastră atenţie că nu-i compatibil cu rostul lor de oameni luminaţi să se solidarizeze cu acţiunea unei infime minorităţi de agitatori profesionişti, care din motive de exploatare materială a guvernelor bulgare, agită într'una aşa zisele suferinţe ale Bulgarilor din Cadrilater».

## RECENZII

In cărticica sa numai de 40 de pagini, *Paradoxa săcuiască*, d-l Alexe Mănciulescu izbuteşte să facă mai mult decât să ne atragă luarea aminte asupra unei probleme. Problema însăşi e de altminteri cunoscută. Ea a slujit de curând ca subiect chiar de lucrare de doctorat. Am spus şi noi cuvinte asupra ei. Dar sunt toate acestea de ajuns? D-l Mănciulescu ne convinge dela întâile rânduri că nu. E marele merit al acestor pagini, pline în aceeaş măsură de date documentare şi de toată căldura, înteţitoare la faptă, a unui voitor de bine.

Paradoxa săcuiască înseamnă părerea greşită care s'a răspândit de interesaţi cu mult înaintea răsboiului, şi se menţine astăzi în mijlocul nostru, în împrejurări politice cu totul schimbate, că ţinutul săcuiesc ar fi într'adevăr o Ţară a Săcuilor, locuită numai de ei şi cu toate drepturile cuvenindu-li-se.

Autorul aduce dovezi împotrivă, destule, deşi ele sunt numai pilde din nenumărate alte stări. Foarte mulţi Români trăesc în satele săcueşti, unii mai vorbind româneşte, alţii recunoscuţi prin biserica în care se închină, iar alţii prin cercetări genealogice sau onomastice. Autorul ajunge la aceste încheeri: 1. Că numărul Românilor din regiunea aşa zisă săcuiască este cel puţin tot atât de mare cât al Săcuilor; 2. Că Statul n'a făcut nimic până astăzi ca să readucă pe aceşti Români la limba şi obiceiurile strămoşeşti şi nici pentru cultivarea lor; 3. Că soluţionând problema Românilor înglobaţi satelor săcueşti se soluţionează însăşi problema săcuiască.

Strigător începe să fie ceeace d-l Mănciulescu arată că se petrece în biserică, în şcoală

şi în administraţie. Românii trebue să ceară acolo aplicarea în folosul lor a clauzei minorităţilor. Săcuii, conduşi de politicieni, cari sunt de atâtea ori căpetenii culturale rămase cu simţiri şi purtări din Ungaria de odinioară, terorizează deadreptul, urmărind crâncen desnaţionalizarea mai departe a Românilor de baştină din ţinut şi dispreţuind în toate faptele Statul Român.

Blajul şi-a dat cu orice prilej dovezile de adâncă şi evlavioasă iubire de neam. I se cere să îngrijească de preoţii pe cari îi are în Ciuc şi în Trei Scaune şi în Mureş şi în Odorhei. Altarul unit, acolo ne desnaţionalizează! Societăţile culturale, pe de altă parte, în care e concentrată iniţiativa particulară, să caute nouile metode de lucru şi să se pregătească de asediul cetăţii unde atâtora dintre ai noştri li se fură sufletele. Ele singure pot răsturna urmările politicei nevrednice, făcută ca la nişte graniţe de Cumanie şi de Tatarie, de cei mai mărunţi oameni pe cari ea îi poate trimite în acele părţi. Dacă «Astra» nu şi-a descoperit până azi un rost aci şi n'a găsit căi să-l împlinească, ea n'are voe să mai întârzie.

In Săcuime ne desnaţionalizăm, mai ales şi mai grăbit acum! N'avem nimic împotriva Săcuilor de baştină, nici cu sufletul, nici cu averea lor. Dar trebue să ni-i mântuim pe-ai noştri! Protestele şi plângerile n'ajung. E nevoe de organizare şi de acţiune. Le aşteptăm, le vom sprijini şi nu ne îndoim că vom avea să însemnăm curând întâile roade. Statul să nu facă nimic altceva, de-cât să apere drepturile minoritare obişnuite ale minorităţii româneşti din Săcuime. De celelalte ne vom îngriji noi.

*In* broşura aceasta din „Cunoştinţe folositoare" *Macedo-Românii sau Aromânii*, dl. Tache Papahagi dă în câteva îndurerate trăsături înfăţişarea românităţii balcanice. Aromânii răsar în viaţa lor risipită în patru State şi sfărâmată în chiar aşezământul ei, atâta vreme unitar înainte de răsboaele secolului sau deceniului trecut. Am fi vrut mai multe amănunte curat geografice sau statistice, sprijinite deoparte pe o hartă, iar deâlta, pe recensămintele ţărilor respective cu corectările cunoscătorului băştinaş. Ele nu ne-au fost date. Ştim cât de greu era, în lipsa întreagă de lucrări de amănunt. E ciudat numai că, în ce priveşte pe Aromâni, această stare îi urmăreşte de când au apărut la orizontul atenţiei daco-române. Nicio cercetare de precizie ştiinţifică nu cunoaştem în acest domeniu, căreia anii şi nouii studioşi să-i fi adus numai schimbările şi îndreptările fatale. Rămânem noi, Români dela Dunăre şi atâţia Aromâni veniţi între noi, cu ochi lăcrămaţi îndreptaţi spre Miazăzi, iar de mulţimea lacrimilor toate ni se arată turburi şi înceţoşate.

Incheierile d-lui Tache Papahagi, pentru soarta Aromânilor, sunt jalnice. Ar trebui poate să auzim şi glasuri de Aromâni rămaşi la vatră. In miezul primejdiilor de tot felul, vitejii ştiu să să păstreze liniştiţi. Un viteaz de acesta ar trebui să vorbească, şi să ne dea încredere.

*em. b.*

GRAIUL ROMÂNESC (Le langage roumain)

REVUE MENSUELLE DE LA SOCIÉTÉ „GRAIUL ROMÂNESC"

I-ère Année, No. 12 Décembre 1927

## ETUDES

*Un pont jeté sur le Danube 50 ans après le rattachement de la Dobroudja à la Roumanie*

„Graiul Românesc"

On ne saurait mieux commémorer ce grand jour que par la création d'un lien nouveau avec la Dobroudja, cette province d'une importance insigne pour la Roumanie, en tant que Hinterland, nous donnant accès à la mer.

Le nouveau pont devra être construit par souscription nationale, afin que le peuple ait le sentiment d'avoir consenti un sacrifice pour la Dobroudja et pour la mer. Il devra être édifié entre Oltenitza et Turtucaïa, participer à la fois de la voie ferrée et de la vie carrossable, desservant Bucarest et contribuant ainsi au développement économique du territoire, qui s'étend jusqu'à Balcic, tout-au long de la frontière, en reliant cette région de colonisation récente à la Métropole.

*Les Roumains natifs de Vidin à Genève*

par Ion Ordeanu

A une pétition d'étudiants originaires du Timok, inscrits à l'Université de Bucarest et adressée à la Ligue des Nations, pour la protection des minorités roumaines de Bulgarie, le guvernement bulgare a répondu en contestant aux pétitionnaires la qualité de soulever une question de cet ordre, niant l'exactitude des chiffres quant au nombre des roumains établis dans le pays et affirmant qu'ils jouissent de tous les droits reconnus aux minoritaires, hormis l'école de langue roumaine, qu'eux-mêmes n'auraient point voulue, pour des considérations d'„utilité pratique". Il déclare enfin se prêter à toute enquête et déférer à toutes recommandations, que la Roumanie accepterait en retour concernant la minorité bulgare.

Cette réponse est de tous points spécieuse et témoigne du peu d'empressement de la Bulgarie d'appliquer chez elle, les mesures qu'elle ne se lasse pas de réclamer au bénéfice des minorités bulgares dans les pays voisins.

## NOTES

*Combien y-a-t-il de roumains dans le Banat serbe?* Un correspondant serbe qui traite la question, essaye de démontrer qu'il est malaisé, voire impossible, d'en établir le chiffre et que d'ailleurs cela ne serait d'aucune utilité. Le fait de vouloir fixer avec précision le nombre des roumains dans le Banat serbe, ne saurait constituer un acte inamical envers la Yougoslavie, qui à l'occasion de son récensement officiel a tenu elle-même à résoudre ce point, en avançant toutefois des chiffres bien au dessous de la réalité. Cependant du point de vue pratique, concernant l'organisation scolaire et électorale du groupe roumain minoritaire, il importerait d'avoir à ce sujet des données précises.—*Le Folklore roumain à la Société des Nations*, montre que la première tentative des roumains de Bulgarie de se manifester comme entité nationale, dans la région de Vidin, ou fleurit le folklore, n'a pas eu d'écho et qu'elle devrait être reprise.—*Les étudiants roumains militant en faveur des roumains de Bulgarie* votent une motion au congrès d'Oradia-Mare, demandant le libre exercice des droits minoritaires pour les roumains de Bulgarie et protestent contre le manifeste des étudiants bulgares en liaison avec certains troubles du Quadrilatère.—*Compte-rendus*: *„Le Paradoxe des Szeklers"* brochure d'Alex. Manciulesco, établit l'existence de roumains parmi les Szeklers et demande leur protection contre une oeuvre de dénationalisation qui se perpétue encore aujourd'hui, du fait des erreurs d'une politique intérieure à contre vue. — *Macedo-Românii sau Aromânii* de Tache Papahagi.

GRAIUL ROMÂNESC (La favella rumena)

RIVISTA MENSILE DELLA SOCIETÀ „GRAIUL ROMÂNESC"

Anno I, No. 12 Dicembre 1927

## STUDI

*Un ponte sul Danubio dopo cinquant'anni di vita rumena nella Dobrudgia*

„Graiul Românesc"

Questa rilevante data non può essere meglio festeggiata se non creando un legame in più colla Dobrudgea, provincia di massima importanza per la Rumenia, quale „Hinterland" del Mar Nero. Il nuovo ponte va ad essere costruitto per mezzo di una pubblica sottoscrizione, affinchè tutto il popolo abbia la coscienza di contribuire al progresso di detta provincia. Dovrebbe sorgere tra Oltenitza e Turtucaia, per ferrovia e strada maestra, quale ponte di Bucarest e per l'incremento dell'economia della regione che va lungo la frontiera fino a Balcic ed il suo collegamento, ed insieme dei nuovi coloni rumeni, col più forte centro di vita rumena.

*I Rumeni di Vidin a Ginevra*

di Ion Ordeanu

Ad una domanda formale degli studenti «timoceni» della R. Università di Bucarest, rivolta alla Liga delle Nazioni, per la prottezione dela minoranza rumena della Bulgaria, il Governo bulgaro fa risposto misconoscendo la qualifica dei richiedenti, contestando l'esattezza della cifra dei Rumeni nel paese vicino, affermando che essi godono di tutti i diritti delle minoranze, eccezion fatta per la scuola tenuta in lingua rumena, che non vogliono. per considerazioni di «pratica utilità», ma dimostrandosi pronto a qualsiasi inchiesta ed accetazione di raccomandazioni, ugualmente accettate dalla Rumenia per la sua minoranza bulgara.

La risposta è contestabile in tutti i suoi punti e prova la mala volontà della Bulgaria di applicare nel proprio territorio ciò che non cessa di chiedere, in ogni occasione, in pro della sua minoranza, dagli altri.

## APPUNTI

*Quanti Rumeni sono nel Banato serbo?* Tenta di provare che è impossible trovare (ed anche inutile) un corrispondente serbo in una lettera. La determinazione numerica precisa dei Rumeni del Banato serbo non è affatto una prova di ostilità rispetto alla Jugoslavia, la quale non l'avrebbe tentata altrimenti nel censimento ufficiale, dove però è sotto la realtà, di molto. Dal punto di vista pratico, è assolutamente necessaria per l'organizzazione scolastica ed elettiva minoritaria dei Rumeni.— *Il Folklore rumeno alla Società delle Nazioni* dimostra come il primo tentativo dei Rumeni della Bulgaria, colla regione creatrice tuttora di Folklore del Vidino, non sia stato preso in considerazione e che esso va da essere ripreso.— *Gli Studenti rumeni per i Rumeni della Bulgaria* riporta una mozione del congresso di Oradea Mare, per cui chiedonsi diritti minoritari per i Rumeni bulgari e isscarta il protesto degli studenti bulgari, in rapporto a certe manifestazione del Quadrilatero (Dobrudgia) — **Recensioni:** *Il paradosso degli Szekleri transilvani*, opuscolo di Alexe Mănciulescu, prova l'esistenza dei Rumeni fra gli Szekleri transilvani e chiede la loro prottezione contro una snazionalizzazione che continua tuttora, in seguito ad evidenti errori di politica interna. — *Macedo-Românii sau Aromânii* de Tache Papahagi.

GRAIUL ROMANESC (Das rumänische Wort)

MONATSSCHRIFT DES KULTURVEREINS „GRAIUL ROMÂNESC"

I. Jahrgang, Heft 12 Dezember 1927

## STUDIEN

*Eine Donaubrücke nach 50 Jahren rumänischen Lebens in der Dobrudscha*

„Graiul Românesc"

Dieses Datum kann nicht besser gefeiert werden, als durch Schaffung einer neuen Verbindung mit der Dobroudscha, das besonders wertvoll für Rumänien als ein Hinterland des Schwarzen Meeres ist. Die Mittel für den Bau der neuen Donaubrücke sollte durch öffentliche Beiträge beschafft werden, damit eben das Volk das Bewusstsein habe dass es etwas für die Dobrudscha und das Schwarze Meer tue. Dieselbe sollte zwischen Oltenitza und Turtukaia für den Eisenbahn- als auch für den Wagenverkehr in Betracht kommen, als eine Art Brücke der Hauptstadt Bukarest, und zur wirtschaftlichen Hebung der Gegend längs der Grenze bis Baltschik, sowie als eine Verbindung derselben und der neuen Ansiedlern mit dem bedeutendsten Zentrum rumänischen Lebens dienen.

*Die Widiner Rumänen in Genf*

Von Ion Ordeanu

Eine Eingabe der Timoker Studenten der Bukarester Universität an den Völkerbund, in welchem sie um den Schutz der rumänischen Minderheiten in Bulgaria ersuchen, beantwortete die bulgarische Regierung dahin dass sie den Bittstellern die Kalifizierung abspreche eine solche Frage anzuregen, und die angeführte Zahl der Rumänen in Bulgarien nicht anerkenne. Die bulgarische Regierung behauptet dass die rumänische Minorität im Besitze aller Rechte, bis auf Schule in rumänischer Sprache, ist, diese letzte wünschen die Rumänen aus «praktischen Gründen» nicht; die bulgarischen Machthaber sind bereit jede Untersuchung zuzugeben und jeden Beschluss zu befolgen, den auch Rumänien für seine bulgarische Minorität annehmen würde.

Die Antwort ist anfechtbar und bekundet dass Bulgarien nicht gesonnen ist bei sich zuhause das anzuwenden, was es nicht unterlässt bei jeder Gelegenheit zu Gunsten seiner Minorität in andern Ländern zu fordern.

## BEMERKUNGEN

*Wieviele Rumänen gibt es im serbischen Banat?* Ein serbischer Correspondent versucht in einem Brief zu beweisen, dass dies festzustellen unmöglich und nicht nötig sei. Eine genaue Feststellung der Zahl der Rumänen im serbischen Banat bedeutet keineswegs Feindselligkeit gegen Jugoslavien, das diese Feststellung sonst bei der offizie llen Volkzählung nicht versucht hätte (die dort angegebene Zahl ist zu tief gegriffen). Vom nationalen Standpunkte aus ist es unbedingt nötig für die Organisierung der Schulen und der Wahlbezirke, der rumänischen Minderheit. — *Der rumänische Folklor vor dem Völkerbunde,* weist darauf hin dass ein Versuch der Rumänen Bulgariens im Widiner Gebiete keinen Wiederhall gefunden hat und neue Versuche gemacht werden müssen. — *Die rumänischen Studenten für die Rumänen Bulgariens* bringen eine Beschlussfassung des Oradia-Mare Congresses durch welcher Rechte für die rumänische Minorität in Bulgarien gefordert und gegen den Protest der bulgarischen Studenten in Zusammenhang mit gewissen Unruhen im Cadrilater Verwahrung eingelegt wird. — *Rezensionen.* — *Szekler Paradoxen,* Broschure von Alexe Manciulescu, stellt das Vorhandensein der Rumänen unter den Szeklern fest und fordert dieselben vor der Entnationatisierung zu schützen, die auch heute noch betrieben wird dank einer verfehlten inneren Politik. — *Macedo-Românii sau Aromânii* de Tache Papahagi.

# GRAIUL ROMÂNESC (The Roumanian Speech)

MONHLY REVIEW OF THE CULTURAL SOCIETY „GRAIUL ROMÂNESC"

Vol. I. No. 12 December 1927


## STUDIES

*A bridge over the Danube after Dobrodgea's 50 th. year of Roumanian life*
«Graiul românesc»

This important date cannot be better commemorated than by creating another band with Dobrodgea, which is particularly precious for Roumania as hinterland of the Black Sea. This new bridge shall have to be built by the aid of public suscription so that the whole nation should be conscious of doing something for the Dobrodgea and for the Sea. This bridge should be erected between Oltenița and Turtucaia, and used as a railway and highroad passage between Bucarest and Balcic for the economical improvement of the territory all along the bondary and the binding of this territory and its new colonists with the most powerful centre of Roumanian life.

*The Roumanians from Vidin at Geneva*
by Ion Ordeanu

In answer to a request made by the „Timoc" students from the University of Bucarest to the League of Nation for the protection of Roumanian Minorities in Bulgaria the Bulgarian officials declared that they did not recognise the authority of the petitioners and denied the fact that such a great number of Roumanians should live in their country. The governement stated likewise that Roumanians enjoy all minoritary rights with one single exception: a Roumanian school being against „practic utility" was not allowed to be opened. The officials showed themeselves ready for any investigations and prepared to accept such recommendations wich might be accepted also by Roumanians for their Bulgarian minority.

The answer is false in all its points and shows the ill-will of Bulgaria to apply in their country what they are continually requesting from others at any possible occasion on behalf of their own minorities.

## NOTES

*How many Roumanians are there in the Servian Banat?* A Servian correspondent, in one of his letter, tries first of all to prove that it is impossible fo find out, and not even necessary. A correct numbering of the Roumanian population, from the Servian Banat, is not al all a proof of enmity towards Jugoslavia. This country would in no case do such a thing in its official census, wich is however, far below reality. From a practical point of vue it is absolutely necessary to know the correct number, for educational purpose and the minoritary electoral organisation of the Roumanians. —*The Roumanian Folklore at The League of Nations* shows that the first attempts of the Roumanians from Bulgaria, together with that region of Vidin still creating Folklore has not been taken in consideration and, consequently, must be renewed — *Roumanian Students, on behalf of the Roumanians from Bulgaria* vo ted a resolution, at their Congress of Oradia Mare, requesting minoritary rights for them, and protesting against the movements of the Bulgarian Students in connection with some troubles in the Southern part of the Dobrodgea.—*Books: „Paradoxa Săcuiască"*, a study made by Alexe Manciulescu, proving he existence of Roumanians between the Szeklers and requests their protection against a denationalisation which continues even to-day on account of bad interior policy. — *Macedo-Românii sau Aromânii* de Tache Papahagi.

# Citiți

Ziare ale Românilor de peste hotare:

„NADEJDEA" Ziarul partidului roman din reg. S. H. S. Vrsac (Vârșeț)
„AMERICA" Cleveland, Ohio (U. S. A.)
„TRIBUNA ROMANA" Detroit, Michigan (U. S. A.)

Reviste despre Românii de peste hotare:

„GRAIUL ROMANESC"
Str. Cortului, 8 (București)
„PENINSULA BALCANICA" Căsuța poștală 328 (București)
„TRIBUNA ROMANILOR TRANSNISTRIENI"
Str. Mihai-Viteazul, 50 (Chișinău)

Cărți despre Românii de peste hotare:

**„ISTRO-ROMANII"**
de *Leca Morariu*

**„STUDII ISTRO-ROMANE" (II)**
(Academia Română) de *Sextil Pușcariu*

**„ROMANII DE PESTE NISTRU"**
(Cartea Românească) de *V. Harea*

**„ROMANII DIN UNGARIA"**
(Cartea Românească) de *I. Georgescu*

**„ROMANII DIN BULGARIA"**
(Cartea Românească) de *Emanoil Bucuța*

**„ROMANII DINTRE VIDIN ȘI TIMOC"**
(Cartea Românească) de *Emanoil Bucuța*

**„MACEDO-ROMANII SAU AROMANII"**
(Cartea Românească) de *Tache Papahagi*

**„IN ZILELE REDEȘTEPTARII MACEDO-ROMANE"**
(Casa Școalelor) de *Gușu Papacostea Goga*

**„VLAHULA"**
roman macedonean
(Cartea Românească) de *T. Doru*

**„FUGA LUI ȘEFKI"**
roman vidinean
(Cartea Românească) de *Emanoil Bucuța*

*Nota administrației.* — Pentru ușurarea răspândirii, *Graiul românesc* a avut anul acesta un abonament cu mult sub cost. Pentru putința scoaterii mai departe a revistei, care a găsit o foarte bună primire, abonamentul va fi în 1928: *100 lei în țară și îndoit în străinătate și pentru autorități.*

lei 3